



# SAKARYA İLİ SPOR TURİZMİ ENVANTERİNİN HAZIRLANMASI PROJESİ ARAŞTIRMA VE TESPİT RAPORU

17/09/2014

Bu rapor T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansının (MARKA) desteklediği Sakarya İli Spor Turizmi Envanterinin Hazırlanması projesi kapsamında hazırlanmıştır. İçerik ile ilgili tek sorumluluk Sakarya Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğüne aittir ve T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansını görüşlerini yansıtmaz.

www.burasisakarya.org  
Arabacı Alanı Mahallesi Mehemet Akif Ersoy Caddesi  
Anadolu Lisesi Karşısı No:10  
Serdivan / SAKARYA  
Tel :0264 211 04 54  
Fax :0264 211 04 58



## İÇİNDEKİLER

<b>ÖZET .....</b>	<b>iii</b>
<b>ABSTRACT .....</b>	<b>iv</b>
<b>GİRİŞ .....</b>	<b>1</b>
<b>1. SPOR TURİZMİ KAVRAMI .....</b>	<b>6</b>
1.1. Spor ve Turizm Kavramları .....	6
1.2. Spor Turizmi .....	7
1.2.1. Dünyada Spor Turizmi .....	8
1.2.2. Türkiye’de Spor Turizmi .....	10
1.3. Spor Turizmi Kapsamındaki Sportif Faaliyetler .....	12
<b>2. SAKARYA İLİNİN SPOR TURİZMİ POTANSİYELİ VE SPOR TURİZMİ ENVANTERİ.....</b>	<b>13</b>
3.1. Sakarya İlindeki Spor Tesisleri ve Devam Eden Projeler .....	14
3.2. Sakarya İli SWOT Analizi.....	18
3.3. Sakarya İlinde Spor Turizminin Geliştirilebileceği Alanlar .....	20
3.3.1. Kampçılık ve Karavan Turizmi.....	20
3.3.2. Hava Sporları .....	21
3.3.3. Su Sporları.....	24
3.3.4. Doğa Sporları .....	26
3.3.5. Yarış Sporları .....	32
3.3.6. Yağlı Güreş .....	34
3.3.7. Golf Turizmi.....	34
<b>3. SONUÇ VE ÖNERİLER.....</b>	<b>37</b>
<b>4. KAYNAKÇA .....</b>	<b>40</b>

## ÖZET

Spor endüstrisi dünya ekonomisinin büyük bir payını oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalarda sadece futbol endüstrisinde 350 milyon kişinin çalıştığı ve spor kulüplerinin bütçelerinin birçok ülkenin GSMH'dan yüksek olduğu gözükmemektedir. Son yıllarda da bununla beraber spor turizminin önemi tartışmasız ortaya çıkmaktadır.

Sakarya ili stratejik konumuyla birlikte, şehrin doğal yapısı, iklimi ve şehrin konumunun getireceği birçok avantaj bulunmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda spor yatırımları ile Sakarya ilinin, spor turizmine sahip model il olabileceği ve spor turizminin il ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlayacağı tespit edilmiştir.

Stratejik bir konumda bulunan, tarihi yapılara ve doğal alanlara sahip olan il için, yapılacak projeye önerilerde bulunulacak, proje sonunda yapılacak alıştay ile ulusal ve uluslararası çapta yatırımcıların ilgisini Sakarya iline çekeceği öngörülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** “Spor turizmi”, “Sakarya”, “Endüstriyel futbol”, “Spor turizmi envanteri”

## **ABSTRACT**

Sports industry is a big part of global economy. More than 350 million people work in football industry alone and some football clubs' budgets are higher than GNP (Gross National Product) of some of the countries, shown in many studies. Recently, sports tourism is an important area.

Sakarya is one of the best choices for sports tourism and the city has many advantages, including strategic location. At the same time the city has a strong workforce potential and sports tourism will contribute to the city economy with future investments.

There are some suggestions for the city, which has a strategic location, historic monuments and natural areas, attracting the attention of local and foreign investors to Sakarya with the congress that will take place at the end of the project.

**Keywords:** "Sports tourism", "Sakarya", "Industrial Football", "Sports Tourism Inventory"

## **GİRİŞ<sup>1</sup>**

Dünyada milyarlarca tüketicisi olan spor endüstrisine yönelik projeler her geçen gün daha da önemli hale gelmektedir. Araştırmalar sonucunda endüstriyel futbolda sadece 350 milyon kişinin istihdam edildiği ve spor kulüplerinin bütçelerinin birçok ülkenin GSMH’den yüksek olduğu dikkate alındığında spor turizminin ülke ekonomisine ve istihdam yapısına önemi ve etkisi tartışılmazdır. Takımların yaz ve kış kamplarını yaptıkları bölgede milyonlarca lira para harcanmakta ve bölge istihdamına yardımcı olmaktadır. Sadece futbolda değil; golf, trekking, kano, tenis vb. birçok spor alanında milyonlarca lira para akışı olmaktadır.

Örneğin, Uluslararası Spor Turizmi Konseyi’nin (STIC) araştırmasına göre, sportif faaliyetler için dünyada yılda 182 milyar dolarlık bir para akışından bahsetmek mümkündür. Bu rakam dünya turizm pazarının yaklaşık %10’nunu oluşturmaktadır. Yine Turizm Yazarları ve Gazetecileri Derneği’nin (TUYED, 2009) yaptığı araştırmaya göre spor organizasyonlarına konaklamalı olarak katılan “Spor Turistleri”nin otel, müsabaka bileti, yeme-içme ve diğer masrafları için günlük 180 dolarlık bir harcama yaptıkları görülmektedir. Aslında bu tür organizasyonların önemli etkilerinin sadece ekonomik etkiler ile sınırlı olmadığı, bunun yanı sıra organizasyon sahibi şehre yapılan yatırımlar ile şehir tanıtımı ve gelecekteki turist hareketlerinde de etkili olduğu belirtilmiştir (Dansero ve Puttilli, 2010:323).

Özellikle spor organizasyonlarının yapıldığı bölge, alt yapı, üst yapı, tesisleşme, yeni otel inşaatları gibi konularda da organizasyon bütçesinden önemli paylar almaktadır. Bu sebeple spor organizasyonlarının spor turizmine, bölge ve ülke ekonomisine, istihdama büyük katkılar sağladığı bir gerçektir (Güçer ve Silik, 2014:151).

Ülkemizde de bu gerçek net bir şekilde görülmektedir. Özellikle golf, kayak, su sporları, hava sporları, futbol gibi branşlarda yeni uluslararası standartlara sahip tesislerin yapılması ile birlikte ciddi bir “spor turisti” akınıyla karşı karşıya kalınmıştır. Aslında bırakın spor turizmini, Türkiye’nin turizme önem vermesi bile oldukça yenidir. 1980’lerden sonra uluslararası standartlara sahip turizm tesislerinin ülkemizde yaygınlaşmaya başladığını söylemek yanlış olmaz. Turizmin Türkiye ekonomisinde önemli bir yere sahip olmasında 1982 yılında çıkartılan 2634 sayılı “Turizm Teşvik Kanunu”nun özel sektöre getirdiği mali

---

<sup>1</sup> Bu kitapçık T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'nın (MARKA) desteklediği “Sakarya İli Spor Turizmi Envanterinin Hazırlanması” projesi araştırma ve tespit raporundan doğrudan alınmıştır.

destek ve yatırım teşvikleri açısından etkisi büyüktür (Seckelmann, 2002:88). Günümüzde Türkiye’de imalat endüstrisinden sonraki en ciddi döviz kaynağını turizm endüstrisi oluşturmaktadır. Özellikle turizmden elde edilen faydanın etkisinin çok kısa sürede kendini göstermesi, turizm sektörüne yatırım yapılmasını ülkemizde ve dünyada daha da cazip hale getirmiştir. Tabii bunun yanı sıra turizm sektörünün diğer sektörlerle olan yakın ilişkisini, çarpan etkisi yaratmasını ve istihdamı arttırmasını da ekleyebiliriz. Ayrıca turizm neticesinde elde edilen gelir, bir ülkede bölgesel ya da yerel anlamda daha adil bir gelir dağılımı meydana getirmektedir. Dolayısıyla sınırlı kaynaklara sahip olan ve ekonomik faaliyetler için gerekli sermaye birikimine sahip olmayan bölgelerde turizm gelirleri sayesinde geliştikleri ve kendilerine yeni gelir kaynakları yarattıkları görülmektedir (Ünlüönen vd., 2007).

Bu bağlamda proje, aslında Sakarya ilindeki önemli bir eksikliği gidermektedir. Sakarya turistlerin fazla rağbet gösterdikleri bir il değildir. Dolayısıyla Sakarya ekonomisi içinde turizmin aldığı payda doğru orantılı olarak düşüktür. Bu proje ile turizm endüstrisinde önemli bir paya sahip olan spor turizminin Sakarya ili için en uygun turizm alanı olduğu kanısındayız. Proje ile spor turizmi envanter çalışması yapılarak “bölgeye spor turizmi yatırımcısı, spor turisti nasıl çekilir?” sorusuna cevap aranacaktır. Projenin pratik katkısını da unutmamak gerekir. Proje neticesinde elde edilecek veriler, Sakarya iline yatırım yapmak ya da Sakarya iline gelmek isteyen girişimci ve spor turizminin müşterileri için de bir kılavuz niteliği taşımaktadır.

Uygulamaya bölümüyle Sakarya ilinde spor turizmi envanteri (Sakarya’daki spor alanları, sporcu sayıları, spor kulüpleri vb.) oluşturularak, Sakarya’da spor turizminin geliştirilmesi için öneriler sunulacaktır.

### **Çalışmanın Amacı**

Bilimsel bir çalışmanın amacı nedir? Sosyal bilimlerde bir çalışma ya üzerinde az sayıda çalışmanın yapıldığı ya da hiç yapılmadığı bir alanı keşfetmek ve tanımlamak amacıyla ya da daha derinlikli nedensellikleri açıklamak amacıyla yapılmaktadır. Ancak bu durum, tüm sosyal bilim çalışmalarının sadece belirtilen kategorilerden birisine dahil olacağı anlamına gelmemektedir. Herhangi bir çalışmanın bu kategorilerin birden fazlasıyla ilişkilendirilmesi mümkündür. Bu çerçevede çalışmanın ‘keşfedici’ ve ‘açıklayıcı’ boyutlarının olduğunu belirtmek gerekiyor. Öncelikle ‘spor’ alanının keşfedilmemiş bir tarafının kalmadığı ve hatırı

sayılır bir ‘spor literatürü’nün oluştuğu söylenebilir. Ancak özellikle Türkiye’deki spor araştırmaları literatürü genelde akademik olmaktan çok aktüele daha yakındır. Çoğunlukla ya bu alandan gelen kişilerin ya da bu alanda aktüel anlamda yazanların (örneğin gazeteciler) oluşturduğu bu literatürün akademik olmadığını söylemek zor değildir. Hatta Türkiye’nin önemli büyükşehirlerinden biri olan Sakarya iline yönelik akademik, bilimsel çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu çalışma bu alanda yapılmış ender akademik çalışmalardan birisini oluşturmaktadır. Bu çalışmanın incelediği temalardan birisinin de spor turizmi olduğu düşünülürse bu çalışmanın bir tarafının neden keşfedici olduğu anlaşılır.

Bu çalışmanın ‘açıklayıcı’ boyutu ise eleştirel sosyal bilim eğilimi ile ilgilidir. Burada yapılmaya çalışılan salt bir tasvir değildir. Yukarıda bahsedilen ilk boyut (keşfedici boyut) ile ilgili elde edilen veriler basit bir keşif olarak sunulmamakta daha derinlikli bir analize tabi tutulmaktadır. Kısacası elde edilen bulgular bir ‘nedensellik’ analizi ile yorumlanmaktadır.

Bu çerçevede çalışmanın amacı, Sakarya ili spor turizmi envanteri oluşturularak, bu bölgeye yatırımcı ve spor turizmi müşterileri çekmektir.

Dolayısıyla projede, aşağıdaki hususlarda veri toplanacaktır.

1. Sakarya ili sporcu potansiyeli (amatör ve profesyonel)
2. Sakarya ili spor tesisleri envanteri
3. Spor turizmi için Sakarya ili mevcut spor tesislerinin iyileştirilmesi
4. Spor turizmi için Sakarya ili yeni spor tesislerinin yapılması
5. Spor ile turizm arasındaki ilişki
6. Sakarya ili spor turizminin geliştirilmesi için gerekli tanıtım, reklam, slogan, logo tasarımı

Bu çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde bizi çalışmanın amacına götürecektir.

### **Çalışmanın Önemi**

Bilimsel araştırmalar genel olarak literatüre sağladıkları katkılar ile önem kazanmaktadır. Bu projenin de, kuramsal ve pratik olarak literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.



Kuramsal ve pratik olarak, Sakarya ili spor turizmine yönelik pek akademik çalışma bulunmamaktadır. Özellikle 1980'lerden sonra bu alanda çalışmalar başlasa da yeterli olamamıştır. Bu bağlamda, yapılan proje hem ülke, hem Doğu Marmara bölgesi, hem de Sakarya ili açısından bu önemli açığı gidermesi bağlamında önemli bir katkı niteliği taşımaktadır.

Projede Türkiye'de ve Avrupa'da örnek spor turizmine yönelik tesislerde incelemelerde bulunularak, Sakarya ili için en uygun model örnekleri oluşturulmaya çalışılacaktır.

Bu çalışmanın pratik katkısını da unutmamak gerekir. Proje neticesinde elde edilecek veriler, Sakarya iline yatırım yapmak ya da Sakarya iline gelmek isteyen girişimci ve spor turizminin müşterileri için de bir kılavuz niteliği taşımaktadır.

### **Araştırmanın Yöntemi**

Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak bilgi-belge inceleme ve durum tespiti yöntemleri kullanılmıştır. Spor turizminin önemini vurgulamaya yönelik, daha önce bu alanda yapılan organizasyonların ülkelere sağladıkları katma değer bilgi-belge inceleme yöntemi ile ortaya konulacakken, mevcut spor turizmi tesislerinin tespiti, geliştirilmesi ve yeni tesis kurulması ve bu sektördeki çalışan, girişimci, müşteri potansiyeli durum tespiti yöntemi ile yapılacaktır.

Nitel ve nicel analiz teknikleri birlikte kullanılarak daha gerçekçi sonuçlar elde edilecektir.

### **Araştırmanın İçeriği**

Bu çalışmada spor, turizm ve spor turizmi kavramları ele alınarak, sporun endüstrileşmesi ve bu endüstrinin turizm içerisindeki payı; ülke, bölge ve şehir ekonomisine etkisi incelenecektir. Bu etki ortaya konulurken bir takım nicel verilerden yararlanılacaktır. Sporun turizm içerisindeki önemine vurgu yapıldıktan sonra spor turizminin geliştirilmesi için nelerin yapılması gerektiği tartışılacaktır. Ayrıca spor turizminden oldukça büyük oranda kazanç elde eden ülkeler, bölgeler, şehirler ele alınarak proje kapsamında en uygun örnek modeller seçilecektir.

Yine araştırmada, projemizin ana temasını oluşturan Sakarya ilinin demografik, coğrafi ve tarihi yönü ele alınarak, Sakarya ilinin turizm açısından gelişmemesinin nedenleri sorgulanacaktır. Bu bölümde Sakarya ilinin avantajları, dezavantajları, fırsatları, tehditleri

ortaya konularak, Sakarya ilinin aslında spor turizmi için ne kadar büyük bir potansiyele sahip olduğu vurgulanacaktır.

Son olarak ise, teorik alanda ileri sürülen iddialar açısından, Sakarya ilinde spor turizmi envanteri (Sakarya'daki spor alanları, sporcu sayıları, spor kulüpleri vb.) oluşturulması ve Sakarya'da spor turizminin geliştirilmesi için öneriler de bulunulacaktır.

### **Araştırmanın Kısıtları**

Bu araştırmada en önemli kısıt zamandır. Sürenin 3 ayla sınırlı tutulması ve proje başlangıcına kadar bürokratik işlerin yoğunluğu çalışmanın verimini etkilemiştir. Dolayısıyla bu çalışma daha sonrasında geliştirilmeye açık bir çalışmadır. Sakarya iline yönelik yapılan akademik çalışmaların kıtlığı düşünüldüğünde, çalışma bu alanda yapılacak diğer akademik çalışmalar için bir ilk basamak olma niteliği taşırsa zaten amacına ulaşmış olacaktır.

# 1. BÖLÜM: SPOR TURİZMİ KAVRAMI

## 1.1.Spor ve Turizm Kavramları

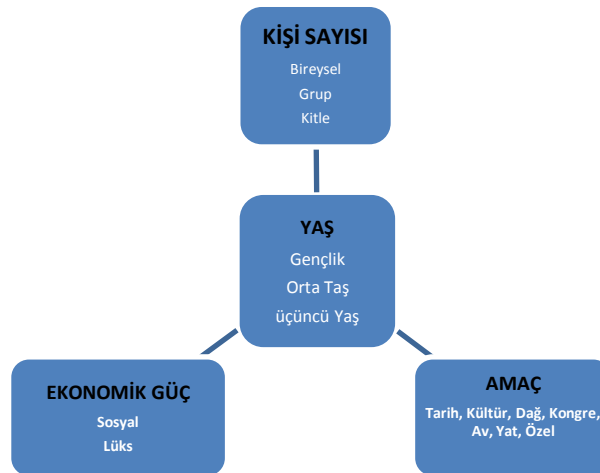
Spor, geçmişten günümüze, her yaştan bireyin farklı düzeylerde ve formlarda da olsa ilgisini çeken, bugün milyarlarca dolarlık bir endüstri haline gelmiş önemli bir toplumsal olgudur (Gençer vd., 2008:438). Turizm kavramının kökeniyle ilgili kesin bir yargı olmamakla beraber Fransızca’da “tourner”, Latince’de “tornus”, İngilizce’de “tour” kelimesinden türetildiği söylenmektedir. Turizm sözlük anlamı olarak, “asıl ikametgâhı dışındaki başka bir yere eğlence, tatil, kültür, arkadaş veya akraba ziyareti, aktif spor, toplantı, görev, öğrenim, sağlık, transit geçiş vb. amaçlarla seyahat etmenin doğurduğu olaylar bütünü” şeklinde tanımlanmaktadır (Sezer, 2010:6).

Bir seyahat ve konaklamanın turizm olayı içinde sayılıp sayılmayacağını belirtmek için şu ölçütlerin gerçekleşmesi gerekmektedir(Kozak, 2012:6-7);

- Seyahatin devamlı ikamet edilen, çalışılan ve günlük gereksinmelerin sağlandığı yerler dışında yapılması,
- Konaklama sırasında genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetlerin talep edilmesi,
- Konaklamanın geçici olması,
- Seyahatin gelir elde etmek amacıyla yapılmaması.

Turizm hareketleri yapısal olarak incelendiğinde aşağıdaki gibi şekilde sınıflandırılabilir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011:11):

**Şekil 1:** Turizm Hareketlerinin Sınıflandırılması



**Kaynak:** (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011:11)

- Katılan kişi sayısına göre
  - Bireysel (Ferdî) turizm
  - Grup turizmi
  - Kitle turizmi
- Katılanların yaşlarına göre
  - Gençlik turizmi
  - Yetişkin (orta yaş) turizmi
  - Üçüncü yaş turizmi
- Katılanların ekonomik gücüne göre
  - Sosyal turizm
  - Lüks turizmi
- Amacına göre
  - Tarih-kültür turizmi
  - Incentive (özendirme) turizmi
  - Dağ turizmi
  - Kongre turizmi
  - Sağlık turizmi
  - Av turizmi
  - Yat turizmi
  - Özel turizm

## **1.2. Spor Turizmi**

1960’lardan bu yana turizm ve spor alanlarında önemli eğilimler gözlemlenmiştir. Bunlar dünya ekonomik forumunda son zamanlarda geliştirilen ve oluşturulan karlı sektörlerdir (www.sport-tourism.com, 05.08.2014).

Spor turizmi tanım olarak; spora ilgi duyan kişilerle, aktif olarak spor yapan kişi, grup ya da takımlar ile bunların idarecileri ve seyircilerinin turizme katılmalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü, şeklinde değerlendirilebilir (Sarıçay, 2009:28).

Bir başka tanıma göre spor turizmi, “bireyin, tesadüfi veya organize bir şekilde, ticari olmayan veya ticari nedenlerle katıldığı, evden ve iş yerinden uzağa yolculuğu gerektiren,

spor aktivitelerine aktif ve pasif katılımın her türü” şeklinde tanımlanmaktadır (Gençer vd., 2008:439).

Diğer bir tanıma göre, genel turizm tariflerinden hareketle, spor turizmi kavramı için, spora ilgi duyan kişilerle, aktif olarak spor yapan kişi, grup ya da takımlar ile bunların idarecileri ve seyircilerinin turizme katılmalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü, şeklinde bir yaklaşımda bulunmak mümkündür (SATSO, 2010:33).

Spor turizminde üç faktör ön plana çıkmaktadır. Bunlar (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002:187);

- Oyunlara aktif olarak katılmak,
- Faaliyetlere katılanları desteklemek
- Aktivitelerin gerçekleştirildiği mekânları ziyaret etmektir.

Buna göre; spor turizmine yönelik faaliyetler de üç şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar;

- Aktif olarak faaliyetlere katılacak olanlara yönelik turizm faaliyetleri,
- Doğrudan faaliyetlere katılmayıp seyirci olarak katılacak olanlara yönelik turizm faaliyetleri,
- Aktif sporcu olmayıp, sportif faaliyetlerde bulunmak isteyenlere yönelik turizm faaliyetleridir.

Akademik çalışmalar incelendiğinde spor turizminin sınıflandırılması ile ilgili çeşitli düşünceler ve tartışmalar mevcuttur. Net bir sınıflandırma olmasa da en çok kabul gören iki farklı kaynakta spor turizmi farklı şekilde sınıflandırılmıştır. Gammon ve Robinson (Gammon ve Robinson, 2003:22-23) spor turizmini Sert Sporlar Turizmi ve Yumuşak Sporlar Turizmi olarak ikiye ayırmışlardır. Öte yandan Gibson (Gibson, 1998: 156-157) ise Spor Etkinliği Turizmi, Kutlama ve Nostalji Spor Turizmi ve Aktif Spor Turizmi olarak üç farklı tipte olduğunu öne sürmüştür.

### **1.2.1. Dünya’da Spor Turizmi**

Sporu bir hobi olarak gören sıradan bireysel tüketicinin eğilimlerinin yanı sıra, gittikçe gelişen ve büyüyen bir sektör olarak profesyonel aktiviteler nedeni ile ortaya çıkan bir seyahat pazarı olduğu kuşku götürmez bir gerçektir. Dünyanın önde gelen turizm ve spor örgütleri dünya

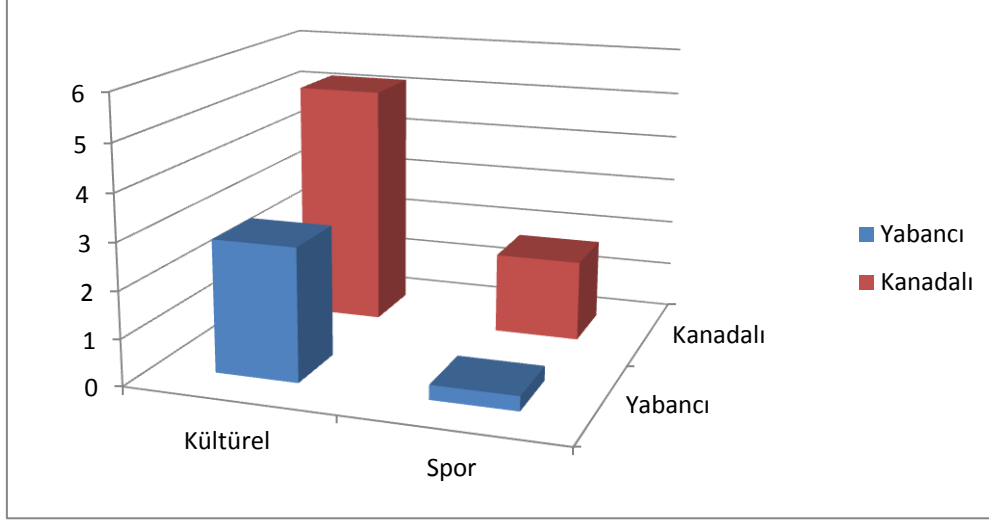
turizm gelirinin yüzde 32'sinin spor turizminden kaynaklandığı görüşünde uzlaşmaktadırlar. Bu rakam, spor turizminin dünya turizm endüstrisindeki payının ne kadar büyük olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda spor etkinlikleri, ekonomik ve kentsel rejenerasyonda önemli bir katalizör görevi görmektedir (MARKA, 2010: 59).

Uluslararası Spor Turizm Konseyi'nin verdiği rakamlara göre tüm dünyada spor endüstrisinin 180 milyar dolarlık ticari hacme sahip olduğu belirtilmektedir. Bu hacme sahip olanlar spor yapmak için seyahat edenler, sportif etkinliği izlemek için seyahat edenler ve sportif bir programa katılmak için seyahat edenler olarak 3 kategoriden beslenmekte ve spor turizminde esas gelirin organizasyon için gelen turistlerin yapacağı harcamalardan oluşmaktadır. Dünyanın pek çok kenti ya da ülkesi, uluslararası spor organizasyonlarını ülkesine çekerken, o spor olayının doğrudan getirisinin üzerinde yatırımlar yapmışlardır. Tüm dünyada spor turizmi ile anılan şehirlerin başında gelen şehirler, büyük spor organizasyonunu başarı ile gerçekleştiren Seul, Sydney, Lozan ve Atlanta olduğunu söylemek mümkündür.

Spor turizmi gerçekleşen ülkeye bu sayede önemli ekonomik ve sosyokültürel etkiler görmek mümkündür. Örneğin; sadece Avrupa'da ve futbolda her yıl 500 bin kişi maçlar için seyahat edip, kişi başı ortalama 1.500 dolar civarında harcama yapıyor. Çeyrek final ve üstüne çıkan takımların şehirleri birkaç gün içinde önemli kazançlar elde edebiliyor. Bununla birlikte spor endüstrisi ve turizmi, satılan araç gereçleri, yapılan tesisler ve bunların işletim maliyetleri, organize edilen etkinlikler ve bu etkinliklerin ekonomik girdileri (gişe-büfe gelirleri, katılım - hakem ücretleri) açısından incelendiğinde, özellikle gelişmiş ülkelerin ekonomisinde önemli bir yer tuttuğunu söylemek hiç yanlış olmayacaktır (TUYED, 2009).

Endüstriyel futbolla ilgili istatistikler tarandığında Daily Mail'in 22 Ekim 2012 tarihli haberine göre 2011 yılında Birleşik Krallık 900.000 futbol takımlarının taraftarlarına ev sahipliği yapmıştır. Toplamda 706 milyon £ yani kişi başı ortalama 785 £ harcama yapılmıştır. 2011 yılında toplamda 1.3 milyon turist canlı spor etkinliklerini izlemek için Birleşik Krallığa gitmiş ve 1.3 milyar £ harcama yapmıştır. Fakat spor turizmi İngiliz ekonomisine ziyaretçiler sayesinde 2.3 milyar £ değerinde katkı sağlamakta fakat bunun 1.2 milyar £ kısmı ziyaretçilerin hobi amaçlı kişisel harcamaları olmaktadır (www.dailymail.co.uk, 12.08.2014).

**Şekil 2:** Kanada’da Kültür ve Spor Turizmi ile İlgili İstatistikî Veriler



**Kaynak:** www.pch.gc.ca, 13.08.2014

Şekil 2, 2007 yılında Kanada’da gerçekleşen kültürel ve spor turizminin ülke ekonomisine etkisi ile ilgili istatistikî veriler göstermektedir. Spor turizmi perspektifinde tabloya bakacak olursak 2007 yılında spor turizminde Kanada vatandaşları daha fazla katılım göstermekte ve bununla birlikte daha fazla ekonomik katkıda bulunmaktadır. Yıl içinde 2,054 milyar dolar spor turizmi geliri olmuş, 314,1 milyon dolarlık kısmı yabancı turistler tarafından, 1,74 milyar dolarlık kısmı ise yerli turistler tarafından elde edilmiştir.

### 1.2.2. Türkiye’de Spor Turizmi

Türkiye’de özellikle doğa sporlarının tabanını oluşturduğu spor turizmi faaliyetlerine ilgi ve katılım hızla artış göstermektedir. Bundan 20 yıl öncesine bakıldığında isimleri dahi bilinmeyen trekking, rafting, hiking, oryantiring gibi spor dalları son yıllarda Türkiye’de yapılabılır spor dalları arasında yerlerini almışlardır. Bununla beraber sportif anlamda olanaklara sahip olan Erzurum, Antalya, Bolu vb. bazı iller sahip oldukları olanaklarla illerindeki turizmi geliştirme potansiyeli görmüş ve bu kapsamda il-spor turizmi özdeşleştirme çabası gösterip ulusal ve uluslararası çapta başarı göstermişlerdir.

**Tablo 1:** Yıllar Bazında Türkiye'ye Giriş-Çıkış Yapan Gezi, Eğlence, Sportif ve Kültürel Faaliyetler Amaçlı Ziyaret Eden Ziyaretçiler

<b>Yıllar</b>	<b>Tüm Ziyaretçiler</b>	<b>Yabancı Ziyaretçiler</b>	<b>Yurtdışında İkamet Eden Vatandaşlar</b>
	<i>Gezi, Eğlence, Sportif ve Kültürel Faaliyetler</i>	<i>Gezi, Eğlence, Sportif ve Kültürel Faaliyetler</i>	<i>Gezi, Eğlence, Sportif ve Kültürel Faaliyetler</i>
<b>2003</b>	8 445 416	7 976 038	469 378
<b>2004</b>	10 076 732	9 546 933	529 799
<b>2005</b>	12 024 521	11 465 344	559 177
<b>2006</b>	10 328 750	9 717 820	610 930
<b>2007</b>	13 002 599	12 348 050	654 549
<b>2008</b>	15 031 984	14 424 326	607 658
<b>2009</b>	16 407 366	15 680 336*	727 030
<b>2010</b>	17 448 324	16 726 843	721 481
<b>2011</b>	18 602 663	17 850 584	752 079
<b>2012</b>	20 331 030	19 453 393	877 637
<b>2013</b>	21 680 347	20 637 476	1 042 871
<b>2014</b>	9 497 191**	9 086 525**	410 666**

**Kaynak:** TÜİK, 2003 - 2014

\* 2009 I. Çeyrekte yabancılar da 33 772 gününbirlikçi sayısı toplama dahil edilmemiştir.

\*\* 2014 I. Çeyrek ve II. Çeyrek toplamıdır.

Tablo 1, 2003 ile 2014 yılları arasındaki yurtdışından geliş sebebi “Gezi, Eğlence, Sportif ve Kültürel Faaliyetler” olan turist sayısını göstermektedir. 2006 yılında yabancı turist sayısında bir düşüş gözlenirse de 10 yıllık periyotta ziyaretçi sayısı 2 katına çıkmıştır.

Spor turizmini hareketlendirecek Türkiye içindeki çalışmalara bakacak olursak yakın zamanda bazı valilerin açıklamalarını görmek mümkündür. Örneğin; Yozgat Valisi Abdülkadir Yazıcı, bir devlet kurumu olarak spor kulüplerinin sezon öncesi kamp yeri bulma konusunda sıkıntılarını gidermek ve ildeki turizm hareketliliğini artırmak amaçlı bir Spor



Vadisi inşa edeceklerini duyurması özellikle spor turizminin il ekonomilerine yapacağı potansiyel etkinin ortaya çıktığını göstermektedir. Yine benzer bir şekilde Bolu Valisi Ahmet Zahteroğulları birçok yerli ve yabancı futbol kulübünün gözdesi olan Bolu'daki spor tesislerinin geliştirip, sportif sağlık merkezi kurup, yeni oteller kurulması için daha profesyonel çalışmalar sürdürüp aynı zamanda Bolu Cup gibi bir organizasyon gerçekleştirerek hem şehrin turistik hareketliliğini artırmak hem de daha fazla yerli ve yabancı kulübün tercih edeceği cazibe merkezi olmasını amaçladığını söylemiştir. Aynı zamanda bir spor lisesi açılması için çalışmalar sürdürülmesi şehrin özellikle futbola gösterdiği ilgiyi kanıtlayıcı niteliktedir.

### **1.3.Spor Turizmi Kapsamındaki Sportif Faaliyetler**

Spor turizmi kapsamında birçok alternatif sporlar bulunmaktadır. Bu kapsamda incelendiğinde spor turizminde yapılabilecek sportif faaliyetleri dallarına göre aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür;

- Su Sporları
  - Kano
  - Kürek
  - Rafting
  - Sörf
  - Su Altı Sporları
  - Su Kayağı
  - Su Topu
  - Tekne Yarışı
  - Yelken
  - Yüzme
- Dağ
  - Alpin Stil
  - Duvar Tırmanışı
  - Hiking
  - Kaya Tırmanışı
- Sportif Tırmanış (Sport Climbing)
- Trekking
- Diğer
  - İzcilik
  - Oryantiring
- Hava Sporları
  - Model Uçak
  - Microlight
  - Uçakla Uçuş
  - Planör
  - Paraşüt
  - Yamaç Paraşütü
  - Yelken (delta) Kanat
  - Balon
  - Tandem ve AFF Atlayışı
  - Zorbing

## 2. BÖLÜM: SAKARYA İLİNİN SPOR TURİZMİ POTANSİYELİ VE SPOR TURİZMİ ENVANTERİ

Spor turizmi için önemli bir yer tutan iklim özellikleri ile beraber aşırı sıcak ve soğuk hava durumlarının sporcu sağlığını olumsuz derecede etkileyeceği unutulmamalıdır. Bu sebep göz önünde bulundurularak Sakarya ili sıcaklık, rüzgar ve yağış parametrelerinin incelenmesi çalışma açısından önem arz etmektedir.

**Tablo 2:** Sakarya İli İklim Parametrelerinin 1954-2013 Yılları Arasındaki Ortalama Değişimlerinin Dağılışı

Aylar/Parametreler	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Sıcaklık (°C)	5,9	6,5	8,5	12,9	17,3	21,5	23,4	23,1	19,5	15,5	11,5	8,2	14,5
Yağış (mm)	93,2	74,5	76,1	58,7	48,6	65,1	48,5	45,0	51,1	78,3	78,5	106,8	824,4
Rüzgâr hızı (m/sn)	1,9	1,8	1,6	1,5	1,4	1,4	1,5	1,4	0,8	0,8	1,0	1,7	1,4
Güneşlenme süresi (s)	2,3	3,1	3,5	5,0	6,4	8,2	8,5	8,3	7,6	4,4	3,2	2,3	5,2
Ortalama yüksek sıcaklık (°C)	9,6	10,7	13,5	18,7	23,3	27,5	29,3	29,3	26,1	21,3	16,5	11,9	19,8
Ortalama düşük sıcaklık (°C)	2,9	3,1	4,4	8,1	12,1	15,6	17,8	17,7	14,2	10,9	7,4	5,0	9,9
En yüksek sıcaklık	24,2	27,1	31,9	35,8	38,0	40,4	44,0	41,8	38,4	38,6	30,2	28,5	34,9
En düşük sıcaklık	-14,5	-13,5	-7,3	-2,4	2,0	6,1	8,7	7,8	5,4	-0,2	-6,6	-9,1	-2,0

**Kaynak:** Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 1954-2013

Sakarya'nın iklimi hem Marmara Bölgesi iklimi, hem de Karadeniz özelliklerini taşımakla beraber rutubetli bir hava ve ılıman bir iklime sahiptir. Özellikle kışlar bol yağışlı ve az soğuk, yazlar ise sıcak olur. Kış aylarında ortalama sıcaklık 6 ile 8 °C arasında seyretmektedir. Bu sıcaklık spor turizmi için uygun olmamakla beraber 10 °C'nin üzeri olarak ayırabileceğimiz Nisan - Kasım dönemi spor turizmi için uygun dönem olarak sayılabilir.

Sakarya'da yıllık ortalama rüzgâr hızı, 1,4 m/s olup, spor turizmine uygun dönemde aylık ortalama rüzgâr hızları, 1,0 (Eylül) ile 1,5 m/s (Nisan ve Temmuz ayı) arasında değişmektedir. Bu hız değerleri, spor turizmini etkileyebilecek bir özellik taşımaz.

Sakarya, doğal bitki örtüsü yönünden çok zengin olup Kuzey Anadolu kıyı dağlarının uzantısı olan dağlar, gür ormanlarla çevrilidir. Neredeyse her yerde kayın başta olmak üzere gürgen, kavak, kestane, ıhlamur, çınar, akçaağaç ve meşe başlıca ağaç türlerini oluşturur. Fakat ovalık kesimlerde aşağı Sakarya vadisi çevresinde bitki örtüsü zayıflar. Doğa sporları, özellikle trekking, oryantiring, sportif tırmanış, golf vb. spor dalları için uygun bir bitki örtüsü ve iklime sahiptir.

İlin İstanbul ve Ankara arasındaki stratejik konumu, Kocaeli Cengiz Topel Havalimanı'na yarım saat, Sabiha Gökçen Havalimanı'na 1 saat, İstanbul şehir merkezine 1 saat 15 dakika, Ankara'ya 3 saat gibi bir uzaklıkla bulunması gözlemlendiğinde spor turizmi için yatırım yapılabilirliğini artırıyor. Tablo 3, Sakarya'nın bazı illere olan mesafelerini göstermektedir.

**Tablo 3:** Sakarya İlinin Bazı Merkezlere Uzaklığı

Güzergâh	Uzaklık(km)
İstanbul - Sakarya	158
Ankara - Sakarya	313,5
Kocaeli - Sakarya	53
Bursa - Sakarya	165
İzmir - Sakarya	502

Sakarya ili önemli yolların kesişim noktası olma özelliğine sahiptir. İstanbul'u Ankara'ya bağlayan yol üzerinde bulunan Sakarya aynı zamanda Anadolu'ya açılan bir diğer yol olan Eskişehir - Antalya yolu üzerindedir. Aynı zamanda İstanbul'da yapılacak 3. Köprü'nün bağlanacağı yeni yol da Sakarya'nın kuzeyinden geçecektir. Sakarya'dan İstanbul'a yarım saatte bir, Kocaeli'ne ise her on dakikada bir vasıta bulunması ulaşım açısından avantajdır. Sabiha Gökçen Havalimanı ve Cengiz Topel Havalimanından da saatte bir vasıta bulunmaktadır.

### **2.1.Sakarya İlindeki Spor Tesisleri ve Devam Eden Projeler**

Sakarya ilinde 206 spor kulübü, 17 gençlik kulübü,13 okul kulübü ve 11 ihtisas spor kulübü olmak üzere toplam 247 spor kulübü vardır.

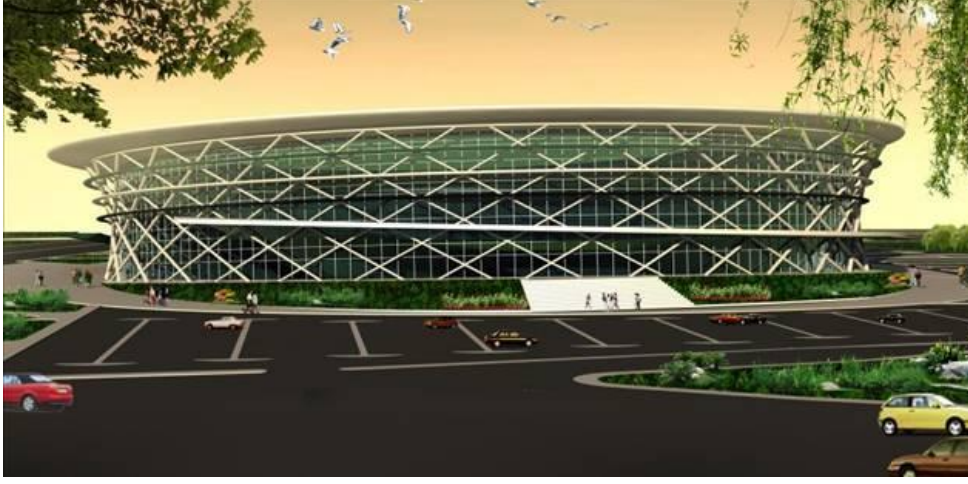
**Tablo 4:** Sakarya İli Spor Tesisleri Durumu

<b>Spor Tesisleri</b>	<b>Adet</b>
Stadyum	1
Spor Salonu	15
Bireysel Çalışma Spor Salonu	11
Çim Zeminli Stat	15
Semt Futbol Sahası	106
Trap Skeet Atış Poligonu	1
Havali Silahlar Atış Poligonu	1
Kano ve Kürek Tesisleri	2
Kamp Eğitim Merkezi	2
Gençlik Merkezi	1
Gençlik ve Kültür Merkezi	1
Kapalı Tenis Kortu	1
Olimpik Yüzme Havuzu	1
<b>TOPLAM</b>	<b>158</b>

Sakarya ili, kürek, kano ve su altı hokeyi branşlarında milli takımlar seviyesinde sporcular yetiştiren önemli bir merkez durumundadır. Tablo 4’te görüldüğü üzere ilde 158 tesis bulunmakla beraber en çok tesis sayısı futbol sahasıdır. İl merkezinde 500 seyirci kapasiteli bir olimpik yüzme havuzu bulunmakla birlikte Yenikent’te 500 seyirci kapasiteli bir kapalı spor salonu yapımı programa alınmış ve yapımları sürdürülmektedir.

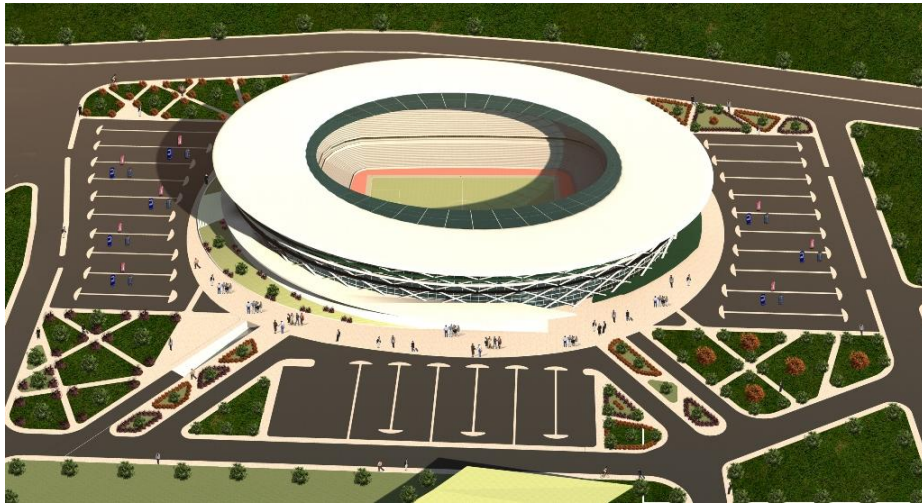
Spor kulüplerinin en önemli sıkıntısı sponsorluk konusunda yeterli desteği bulamamalarıdır. Spor Genel Müdürlüğüne çıkartılarak uygulamaya konulan ve sponsorluk desteği sağlayan kurumlara amatör branşlarda % 100 profesyonel dallarda % 50 vergi muafiyetleri sağlayan 5105 sayılı Sponsorluk Kanunu ve Uygulama Yönetmeliği ile spor kulüplerinin finansman sıkıntısı yeni dönemde aşılmaya çalışılmaktadır.

**Fotoğraf 1:** Sakarya Arena Stadyumu Proje Maketi Profil Görünüőü



Sakarya'da devlet tarafından yeni inşa edilecek olan Sakarya Arena Stadyumu için Şehir merkezine 3 km uzaklıkta çalışmalara baŐlanmıŐtır. Protokol tribünü 510, engelli seyirci tribünü 150, VIP tribünü 1551, basın tribünü 342, loca sayısı 27 yani 382 koltuk ile toplamda 25,000 kapasiteli olacak Şekilde tasarlanmıştır. Çok amaçlı düŐünölen stadyumda restoran, büfe vb. sosyal alanların mevcut olacak Şekilde projelendirilmiŐ, UEFA kriterlerine uygun tasarlanmıştır. Birçok uluslararası etkinliğin gerçekleştirilebilecek bir yapıya sahip olması beklenen Sakarya Arena Stadyumu inŐası devam etmektedir.

**Fotoğraf 2:** Sakarya Arena Stadyumu Proje Maketi KuŐbakıŐı



Diğer bir proje ise Uluslararası Olimpik Kürek ve Kano Tesisleri (Kanal Parkuru) Projesi olup yaklaşık olarak 330 hektar üzerine yapılması planlanmaktadır. Proje alanının yaklaşık %30'luk bir kısmının su birikintisi ve gölet şeklinde olması, parkurun uygun istikamette yerleştirilebiliyor olması, kolay ulaşılabilir olması bu alanın seçilmesinde önemli rol oynamıştır.

Projedeki fonksiyonel çözümler ile var olan olumsuz durum kullanılarak saha farklı amaçlarla kullanılacak hale getirilecektir. Diğer söylemle var olan dezavantaj avantaj haline dönüştürülecektir.

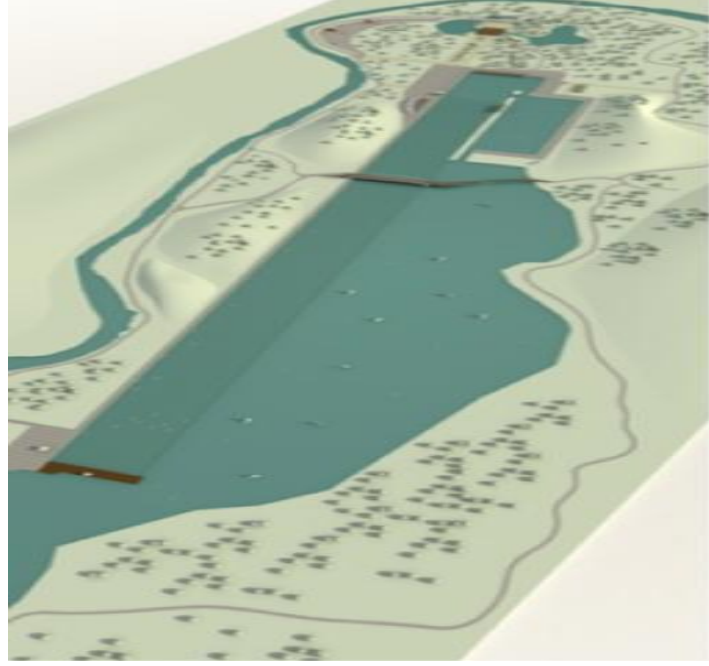
Fotoğraf 3 ve 4 ise bu kanal parkurunun maket görüntülerini göstermektedir.

**Fotoğraf 3:** Kanal Parkuru Projesi-Proje Maketi



Projede yer alan yapılar bölgenin depremselliği ve zemin yapısı göz önüne alınarak hafif ve az katlı olarak tasarlanmıştır. Dünyada benzer şekilde var olan örneklerde de olduğu şekliyle rekreasyon alanlarının çeşitliliği ve çokluğu da göz önünde bulundurulmuştur. Böylece bu proje dünyadaki iyi örnekler arasında yerini alacaktır.

**Fotoğraf 4:** Kanal Parkuru Projesi-Proje Maketi-2



## **2.2.Sakarya İli SWOT Analizi**

Tablo 5’de görüldüğü üzere 2010 yılında Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan SWOT analizi şehrin güçlü ve zayıf yönlerini, fırsatlar ve tehditleri ortaya çıkarmıştır (Sakarya Büyükşehir Belediyesi, 2010).

**Tablo 5: Sakarya İli SWOT Analizi**

<b>GÜÇLÜ YÖNLER</b>	<b>ZAYIF YÖNLER</b>
<ul style="list-style-type: none"><li>• Gençlik merkezleri ve bu merkezlerde birçok etkinliğin yapılması,</li><li>• Deprem sonrası kentleşme çalışmaları dolayısıyla şehir planlarının modern kent anlayışıyla yapılabilmesi,</li><li>• Su ve kanalizasyon şebekesinin depremden sonra yeniden inşa edilmiş olması,</li><li>• İtfaiye teşkilatı bünyesinde uluslararası standartlarda arama-kurtarma tecrübesine sahip bir kadronun olması,</li><li>• Modern ve yeterli araç gerece sahip itfaiye teşkilatının varlığı,</li><li>• Afet yönetimi konusunda tecrübeli bir kadronun varlığı.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Fiziksel mekânların yetersizliği ve hizmet birimlerinin birbirlerinden uzak olması,</li><li>• Karar süreçlerinde birimler arasında koordinasyon eksikliği,</li><li>• Gelir kaynaklarının kısıtlı olması,</li><li>• Kent bilgi sisteminin yokluğu,</li><li>• Kent içi trafik ve ulaşım ağının karmaşıklığı,</li><li>• Toplu taşıma sisteminin kalite ve miktar açısından yetersiz olması,</li><li>• Kültürel etkinliklerin yapılacağı yeterli oranda tesisin olmaması,</li><li>• Depreme hazırlık kapsamında yapılan çalışmaların istenilen düzeyde olmaması,</li></ul>
<b>FIRSATLAR</b>	<b>TEHDİTLER</b>
<ul style="list-style-type: none"><li>• Sakarya'nın ulaşım ağlarına yakın olması nedeniyle yatırımcılar için cazibe taşıması,</li><li>• Karasu'da liman kurulmasıyla birlikte yeni ulaşım ağlarının oluşturulacak olması,</li><li>• İstanbul Boğazı'na yapılacak 3. Köprü bağlantı yolunun Sakarya'nın kuzeyinden geçecek olması,</li><li>• Kent ve çevresinde var olan doğal güzelliklerin turizm açısından cazibe oluşturması,</li><li>• Kültürel ve sportif etkinliklere olan toplumsal ilgi,</li><li>• Bölgede tarihi ve kültürel yerlerin bulunması,</li><li>• Sapanca Gölü'nün il sınırları içinde olması ve içme suyu dışında çok yönlü faydalanılabilmesi,</li><li>• Sakarya nehri taşımacılığı projesi,</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Kentteki altyapı kuruluşları ile belediye arasında koordinasyon eksikliğinin varlığı,</li><li>• Hızlı kentleşme ile birlikte sosyal sorunların artması,</li><li>• Sakarya Nehri yatağının koruma-kullanma dengesinden uzak bir şekilde kullanılması,</li><li>• Sakarya Nehri kıyısı boyunca kum ocaklarına bağlı olarak toprak ve ürün kaybı olması,</li><li>• Kent genelinde spor tesislerinin yetersizliği,</li><li>• Sapanca Gölü'nün kirlenme olasılığı,</li><li>• Endüstriyel kuruluşların Sapanca Gölü'nden su çekmeleri,</li><li>• Şehirdeki otel ve konaklama tesislerinin yetersiz olması,</li><li>• Turizme yönelik yatırım teşviklerinin yetersiz olması,</li></ul>

**Kaynak:** Sakarya Büyükşehir Belediyesi, 2010



### **2.3. Sakarya İlinde Spor Turizminin Geliştirilebileceği Alanlar**

Sakarya'nın spor turizminde bir başka özelliği ise alternatif sporlardır. Offroad yarışları, motorkros, otodrag, rafting, yelken, su kayağı, microlight uçuş, balon uçuşu, yamaç paraşütü vb. birçok sayıda alternatif sporun yanında binicilik de yapılabilmektedir.

Sakarya genel olarak değerlendirildiğinde iklim, zengin doğal kaynakları, bozulmamış doğal yapısı, deniz ve gölü, tarihi ve kültürel varlıkları ve coğrafi yapısı ile bölge turizmine ev sahipliği yapabilecek potansiyeli taşımaktadır.

Spor turizmi kapsamındaki sportif faaliyetleri ise kampçılık ve karavan turizmi, hava sporları, su sporları, doğa sporları, yarış sporları, yağlı güreş sporu ve golf turizmi olarak ayırmak mümkündür.

#### **2.3.1. Kampçılık ve Karavan Turizmi**

##### **Kampçılık**

Günübirlik veya kısa süreli yapılabilen kampçılık insanı dinlendiren önemli bir doğa sporudur. Alternatif turizmde zengin potansiyele sahip Sakarya ise yaylaları ve gölleri ile kamp sporuna uygun zengin seçenekler sunan önemli bir şehir konumdadır. Sakarya'nın bütün yaylalarında kamp kurmak olanaklıdır. Örneğin Sapanca ilçesinde 1.100 metre yükseklikteki Soğucak Yaylası'nda kamp kurmak için en uygun mevsim bahar ve yaz aylarıdır. Yine Hendek ilçesindeki Çiğdem yaylası da kampçılarının tercih ettiği önemli bir yayladır. Turizmciler, gezgin ve yazarlardan oluşan büyük bir jüri tarafından Türkiye'nin en güzel 10 yaylasından bir olarak seçilen 1.500 metre yüksekteki Çiğdem yaylası kampçılarının mutlaka konaklaması gereken bir yerdir. Her biri farklı ve doyumsuz güzelliğe sahip Acelle ve Karagöl yaylalarının haricinde Sakarya'nın 20'yi aşkın yaylalarının her biri bozulmamış dokuları ve doğal güzellikleriyle bahar ve yaz aylarında kampçılarının konaklayabileceği zengin imkânlara sahiptir.

##### **Karavan Kampı**

Günümüzde daha ziyade motokaravanlarla yapılan kampçılık ülkemizde henüz gelişim sürecindedir. Merkezi İstanbul'da bulunan Ulusal Kamp ve Karavan Federasyonu verilerine göre Avrupa'da her 10 aileden birisinin karavanı bulunuyor. Toplam karavan sayısı ise 5.48

milyon adet. Turistik kampçuların kamp alanlarındaki gecelik konaklamalarından gelen kazanç ise 16 milyar Euro'dur. Ülkemizde yaklaşık 4.000 adet karavan ve karavan turizmcilerinin kurduğu 9 dernek bulunmaktadır. Yaklaşık 500 üyesi bulunan bu dernekler bağlı oldukları federasyon çatısı altında faaliyetlerini sürdürmektedir. Çeşitli şehirlerde yaşayan doğal yaşam sevdalısı insanların bir araya gelerek çeşitli şehirlere yaptıkları karavan kampı için Sakarya ilk tercih edilen iller arasındadır. Özellikle Poyrazlar Gölü ve çevresi karavan kampı için uygun bir yerdir.

### 2.3.2. Hava Sporları

Sakarya ili coğrafi ve iklim özellikleri bakımından birçok hava sporunun yapılabilceği altyapıya sahiptir. Bu kapsamda yapılabilecek hava sporlarını bölge bölge incelemek daha doğru olacaktır.

**Serdivan Tepesi:** Serdivan mevkisinde bulunan parkur, 230 metre yükseklikte bulunmaktadır. Parkur termal hava akımları ile 230 m'den kalkıp 1000-1500 m'lere çıkılabilecek bir yamaç paraşütü alanı olması özelliği ile gökyüzü sevdalılarını vazgeçilmez uçuş alanlarından biridir.

**Fotoğraf 5:** Serdivan Tepesi'nde Yamaç Paraşütü



Bu bölgede hâkim rüzgâr kuzey-kuzeybatı yönlerinde esmektedir. Tepede kuzey-doğu rüzgârlarda kalkış alanı da mevcuttur. Tamamen çim pist olan Serdivan yamaç paraşütü alanı; aynı anda 30 adet yamaç paraşütü serilebilecek bir kalkış pistine sahiptir. Aynı alanda delta kanat uçuşu da yapılabilmektedir. Ayrıca Serdivan tepesinde Motocross parkuru da bulunmaktadır.

**Fotoğraf 6:** IV. Uluslararası Yamaç Paraşütü Festivali



Fotoğraf 6'da ise Serdivan Belediyesi'nin düzenlediği IV. Uluslararası Yamaç Paraşütü Festivalindeki katılımcılardan biri görülmektedir.

Eğitimi öğretmen sertifikasına sahip kişilerden alınması gereken bir spor dalıdır. Pilotun; karşından esen uygun rüzgârlarda yamaç paraşütünü şişirerek ileriye doğru yamaçtan aşağıya 3-4 adım koşarak havalanılır. Havalanan pilot Yamaç paraşütünün arka kısmında bulunan frenler sayesinde sevk ve idare ile yamaç paraşütünü yönlendirilerek havada uzun süre kalınması mümkündür.

Sakarya Üniversitesi yolu üzerinde bulunan parkur İstanbul'dan 148 km, Ankara'dan 305 km mesafededir. Sakarya şehir merkezine 20 dakikalık bir mesafededir.

Yamaç paraşütü uçuşlarında; Yamaç paraşütü, Harnes (kuşam tertibatı), Yedek paraşüt (Emercensi paraşüt), Uçuş kaskı, Uçuş tulumu veya eşofman takımı, İnişlerde ayaklarımızı dış etkenlere karşı koruyacak özel üretim vibram taban (şok emici) yüksek boğazlı özelliği olan bot, haberleşmeyi sağlamak amacı ile telsiz ve isteğe bağlı diğer aksesuarlara ihtiyaç

duyulmaktadır. Uçuş amaçlı bölgeye gelen amatör yamaç paraşütü pilotları malzemeleri ile birlikte gelmelidir.

**Fotoğraf 7:** Serdivan Tepesi'nde İki Yamaç Paraşütçüsü



Pistin durumu doğal cim ve 30 yamaç paraşütü aynı anda serilebilir. Rüzgârın durumu; Hâkim rüzgâr Kuzey-Kuzey Batı yönlerinde Aynı tepe çevresinde kuzey doğu istikametine uygun rüzgârlarda kalkış alanı mevcuttur. Parkur başlangıç, orta seviye ve ileri seviye uçuşlarına uygundur.

**Kırkpınar:** Sapanca ilçesi Kırkpınar beldesi Batak mevkiinde bulunan parkurda daha önceden faal olan ultralight, microlight ve model uçak faaliyetleri gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca yine Sapanca ilçesinde bulunan ve faaliyeti durdurulan “Sivil Havacılık Tesisleri”nde de microlight uçuşları gerçekleştirilebilmektedir.

Göl kenarında kürek ve kano tesisleri il birlikte bulunan parkur, İstanbul iline 125 km Ankara iline 325 km mesafe uzaklıktadır. İstanbul ilinden gelenler İzmit - Maşukiye yolundan manzara eşliğinde tesislere ulaşabilmektedir. Ankara istikametinden gelenler Adapazarı otoyolundan çıkış yaparak Sapanca istikametine giriş yaptıkları takdirde parkura

ulaşılabilir. Organizasyonlar için yılın her vakti gerçekleştirilebilecek durumda olup, yüksek dereceli zorluğa sahip bir parkur olma özelliği taşımaktadır.

### 3.3.3. Su Sporları

Sakarya ili bozulmamış doğal yapısı içerisinde barındırdığı akarsu ve göller sayesinde birçok su sporu faaliyetinin gerçekleştirilebilecek potansiyele sahiptir. Bu su sporları ise kano, yelken ve su kayağı olarak sınıflandırmak mümkündür.

**Akarsu Kanosu (Mudurnu Çayı):** Akyazı İlçesi Dokurcun Beldesinden başlayan Kuzuluk Beldesine kadar devam eden 2 aşamalı faaliyet alanı bulunan yerde birinci parkur Akyazı Dokurcun-Beldibi köyü arası 20 km'lik bölümde, ikinci parkur ise Beldibi-Kuzuluk beldesi arası 12 km'lik bölümde bulunmaktadır. Kano sporuna yeni başlayanlar için uygun ve tehlikesiz olup, doğal dokusu ile güzel bir ortamdır. İstanbul'a 180 km, Ankara'ya 280 km mesafede TEM Transit yolu ile gelinerek Akyazı istikametine devam edilerek ulaşıldığı gibi, Ankara'dan gelenler için Bolu'dan girilerek, Mudurnu - Taşkesti istikametinden de gelinebilmektedir. Şubat-Mayıs ayları arası kano sporuna en uygun sezondur.

Fotoğraf 8'de ise Mudurnu Çayı'nda akarsu kanosu yapan bir grup görülmektedir.

**Fotoğraf 8:** Mudurnu Çayında Akarsu Kanosu



**Durgunsu Kano Faaliyeti:** Arifiye - Gölbaşı mevkiinde ve Sapanca gölünde olan parkur, İstanbul iline 128 km, Ankara iline ise 315 km mesafededir. İstanbul ilinden gelenler İzmit Maşukiye yolundan parkura ulaşabilmektedir. Ankara istikametinden gelenler Adapazarı Otobanından çıkış yaparak Arifiye istikametine giriş yaptıkları takdirde 10 dakikalık bir yolculuktan sonra parkura ulaşabilir.

**Fotoğraf 9:** Sapanca Gölü Kano Parkuru



Fotoğraf 9 ve 10'da Sapanca gölünde kano yarışı için kurulan bir parkurdan bir kare görülmektedir. Bu sportif faaliyet ise suyun fazla dalgalı olmaması halinde her zaman yapılabilecek olan spor dallarındandır. Özellikle bahar ayında başlayarak yaz sonuna kadar devam eder.

**Fotoğraf 10:** Sapanca Gölünde Kano Faaliyeti



**Yelken Katamaran Faaliyeti:** Sapanca ilçesinde gölde bulunan parkur yapılan araştırmada belirtildiği gibi 2011 yılına kadar aktif olarak kullanılmıştır. Rüzgara bağlı yapılabilecek bir spor dalı olduğu için rüzgârın konum ve durumu sezonun belirlenmesinde büyük rol oynar.

İstanbul ilinden gelenler İzmit-Maşukiye yolundan parkura ulaşabilmektedir. Ankara istikametinden gelenler Adapazarı Otobanından çıkış yaparak Arifiye istikametine giriş yaptıkları takdirde 10 dakikalık bir yolculuktan sonra parkura ulaşabilir.

**Sapanca Su Kayağı Faaliyeti:** Arifiye ilçesi Sapanca gölündeki açık alanda bulunan parkurda sürat teknesine bağlı olan ve tutma halatıyla sporcu çekmeye dayalı su kayağı sporu yapılmaktadır. İstanbul iline 110 km, Ankara iline 330 km uzaklıkta olan parkurda yılın her zamanı organizasyonlar gerçekleştirilebilmektedir.

### 3.3.4. Doğa Sporları

Doğal güzelliklere sahip olan Sakarya ili; kamp turizmi, hava sporları ve su sporları dışında doğa sporlarına da ev sahipliği yapabilecek durumdadır.

#### **Maden Deresi-Karasu/Kocaali**

Maden Deresi, Hendek İlçesinin kuzeyinden, Çam tepeden doğarak 30 km bir yol kat ettikten sonra Kocaali'nin batısından Karadeniz'e ulaşmaktadır. Oldukça sık bir ormanlık alan içerisinde derince bir vadinin içinde akan derenin sağ ve sol kıyılarında kayın, kestane ve çınar ağaçları arasında bulunan patikalar, yürüyüş için oldukça uygun bir ortam oluşturmaktadır. Patikayı takiben kayalıklar üzerinde çeşitli mağara girişlerinin bulunduğu bölgede Osmanlı'nın son yıllarında açıldığı söylenen bir madende bulunmaktadır. Maden kapatılmış olup madene ait bazı tünel ve yollar hala kullanılmaktadır. Ayrıca alabalık ve sazan balığının bulunduğu dereye olta balıkçılığı da yapılmaktadır. Fotoğraf 11'de ise Maden Deresi civarında trekking faaliyetine katılan bir gruptan kare görülmektedir.

**Fotoğraf 11:** Maden Deresi Bölgesinde Trekking Faaliyeti



İstanbul ilinden gelenler otoban ve Şile - Ağva istikametinden sahil yolunu izleyerek önce Karasu ilçesine daha sonra Kocaali ilçesine varırlar. Ankara'dan gelenler ise Kaynaşlı otobanından çıktıktan sonra Akçakoca sahillerinden bu şirin yöreye ulaşmaları mümkündür. Maden Deresi; Adapazarı'na yaklaşık 1,5 saat, Karasu'ya ise 10 dakika uzaklıktadır. Yılın her zamanında yapılabilecek organizasyonlardır.

### **Sapanca “Soğucak Şelalesi”**

Sakarya'nın yeşille mavinin dans ettiği ilçesi olan Sapanca'da bulunan Soğucak Şelalesi ve parkuru misafirlerine yürüyüş boyunca; kestane, kayın ve ıhlamur ağaçlarından oluşan orman içindeki patikalarda yürümeyi vaat ediyor.

Haziran aylarında yapılan yürüyüşlerde ise ıhlamur kokularıyla gerçekleşen gezi programlarında Şelaleye doğru yaklaşıldıkça gürgen ve çam ağaçları ile karşılaşmaktadır.

Trekking parkuruna ulaşım ise; Sapanca ilçesi Mahmudiye gidilip Erdemli köyü geçildikten sonra, İstanbul Dere Alabalık Tesisleri'nden 100 metre ileride parkur başlangıcı tabelası görülebilmektedir.

Soğucak parkuru orta derece zorluk seviyesine sahip olup yılın her dönemi sporseverlerin uğrak yeri olabilir.

### **Pamukova Kaymakam Suyu**

Pamukova ilçe sınırları içinde bulunan parkur, trekking sporunu sevenler için yeşillikler içerisinde bakir alanlardan oluşan bir parkurdur. Sapanca - Soğucak yaylasına geçme imkânı da bulunmaktadır.

Doğal görünümü ile her türlü ağacın mevcut olduğu bir güzergâh, bol oksijen kapasitesi ile doğal tedavi merkezi gibidir. Kampçılık diğer faaliyetlere elverişli bir bölgedir.

Sakarya merkezden Pamukova 45 km'dir. İl merkezinden yaklaşık 800 metre yüksekliktedir. Sürekli yukarıya doğru yaklaşık 15 kilometrelik bir yol giderek yürüyüş ve kamp alanlarına ulaşılmaktadır.



Yılın her zamanı konuklarına açık olan parkura gelmek isteyenler; çalı ve dikenlerden koruyacak sağlam ve rahat bir pantolon, ayak burkulmalarına karşı yürüyüş için özel bot, sırt çantası, su ve yiyecek, yürüyüş sopası yanlarında bulundurmaları önerilebilir.

### **Geyve Kaya Tırmanışı**

Geyve ilçesinde bulunan bölge 13 rotadan oluşmaktadır. Özellikle 2006'dan sonra keşfedilen bölge önce 4 rota ile başlamış olsa da artan ilgi ile rota sayısı artmış bulunmaktadır. 2014 itibariyle 80'den fazla rotayı barındıran Geyve Tırmanış Bölgesi Geyve ilçe merkezine 11 km, şehir merkezine 45 km uzaklıktadır. Fotoğraf 12'de Geyve'de tırmanış bölgesindeki bir katılımcının görüntüsü bulunmaktadır.

**Fotoğraf 12:** Geyve'de Kaya Tırmanışı



### **Sakarya'da Trekking**

Trekking, doğada yapılan yürüyüşlere genel olarak verilen isimdir. Trekking, doğada bir noktadan diğer bir noktaya varmak amaçlı yapılan, genelde hafif tempolu sportif yürüyüşlerdir.

**Fotoğraf 13:** Sakarya'da Trekking Faaliyeti



Trekking özel bir yetenek gerektirmez. Yediden yetmişe sağlıklı olan herkes yapabilir. Genelde temiz hava almak, spor yapmak, sağlığımızı korumak, fotoğraflamak, keşfetmek, anlamaya çalışmak, doğa ile iç içe yaşamayı öğrenmek gibi türlü sebeplerle doğada yürüyüşler yaparız. Trekking ya da doğa yürüyüşleri insana doğayı ve kendini keşfettiren, tanıtan ve öğreten bir eğitici'dir.

**Fotoğraf 14:** Sakarya'da Bir Kış Ayında Trekking



Bugün “Trekking”, şehrin stresinden kurtulmak isteyenlerin, hafta sonu günübirlik şehre yakın parkurlarda profesyonel rehber eşliğinde gerçekleştirdikleri bir spor durumundadır. İnsanın sağlığını korumak, kendine olan güvenini kaybetmemek, doğaya olan sevgisini artırmak için uzun seneler zevkle yapacağı yegâne spordur. Araştırmalar düzenli, tempolu ve devamlı bir yürüyüş yaşantısının önce fizyolojik ve akabinde psikolojik değerinin olduğunu kesin olarak göstermektedir.

**Tablo 6:** Sakarya İlindeki Trekking Parkurları

Adı	Mesafe (km)	Şehir Merkezine Uzaklık (km)	Zorluk Derecesi
Kıran-tepe Geçişi	12	12	Düşük
İnönü-Ercova Yaylası	15	63	Orta
Sülüklü Göl	18	72	Orta
Kılavuzlar-Sultanpınar Yaylası	18	82	Orta
Turnalık Yaylası	16	67	Orta
Kıran-yurt Yaylası	12	63	Orta
Oflak Dağı	15	30	Orta
Soğucak Şelalesi	14	26	Orta
Kulfallar-Maksudiye	18	16	Orta
Maden Deresi	7	63	Yüksek
Geyve Beşiktaş Vadisi	12	35	Yüksek
Pamukova Kaymakam Suyu	15	45	Orta

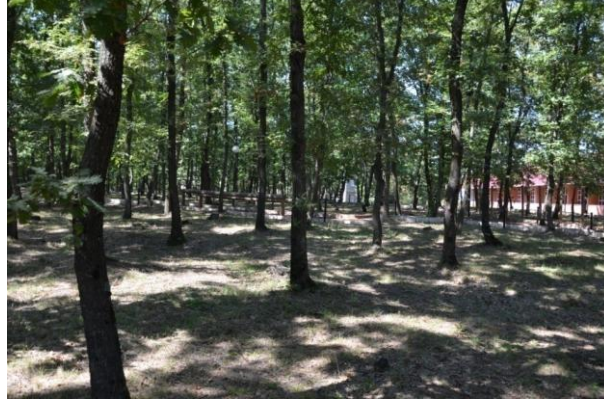
Bir tarım ve sanayi kenti olan Sakarya doğası ile de dikkatleri üzerine çekmektedir. Yeşil ile mavinin ahenkle dans ettiği ilde doğaseverler için sunduğu fırsatlardan biri de eşsiz manzaraları ve orta zorluk dereceleriyle trekking parkurlarıdır.

### **Sakarya’da Oryantiring**

Oryantiring, büyük ölçüde muhakeme becerisini gerektiren bir dayanıklılık sporudur. Herhangi bir işaretli rota yoktur. Oryantiringçi (veya oryantiring sporcusu) koşarken harita ve pusula ile yön tayini yapmalıdır.

Oryantiring haritası arazi ile ilgili, tepeler, yer yüzeyi, engeller gibi detayları verir. Koşarak oryantiringde başarılı olmak için sporcu, mükemmel bir harita okuma becerisine, iyi bir konsantrasyona ve yüksek hızda koşarken en iyi rota için hızlı karar verebilme yeteneğine sahip olmalıdır.

**Fotoğraf 15:**Sakarya Üniversitesi'nde Bulunan Oryantiring Parkuru



İlimiz uluslararası oryantiring festivali düzenlenebilecek düzeydedir. Sakarya ilinde engellilere yönelik oryantiring patikası yapılmıştır.

### **Yarış Sporları**

Sakarya'dan çıkan Kenan Sofuoğlu gibi bir yeteneğin olmasıyla beraber yarış sporları bölümünü gözden kaçırmak mümkün değildir. Yarış sporları olarak ayrılabilir bu bölümde ise bölgesel bazda sınıflandırma yapmak mümkündür.

### **Serdivan Kırantepe Off-Road Yarışları**

Serdivan tepesinde bulunan doğal viraj, iniş ve çıkışların dışında parkuru zorluk derecesini arttırmak için sonradan yapılmış olan engellerle kurulu pistte her yıl off-road yarışmaları düzenlenmektedir. Belirli bir araç kullanım tecrübesi sonunda katılabilecek yarışmacılar, zorlu ve tehlikeli bir spor dalıdır.

**Fotoğraf 16:** Sakarya'da Off-Road Yarışı



İstanbul iline 148 km mesafede, Ankara iline 305 km mesafededir. Parkuru şehir merkezinden 20 dakikalık bir mesafededir.

Özellikle parkurun yapısının bozuk oluşundan dolayı kış ayları tercih edilmektedir. Ancak diğer aylarda da yapılabilir.

### **Kenan Sofuoğlu Pisti**

Akyazı ilçesinde bulunan pist 1300 metre uzunluğunda olup, motocross vb. yarışlara uygundur. Belirli aralıklarla Süpermoto yarışları da gerçekleştirilen pist 2014 yılı başı itibariyle pasif durumda bulunmaktadır. Fotoğraf 17 ve 18'de Akyazı ilçesinde bulunan Kenan Sofuoğlu pistinden kareler görülmektedir.

**Fotoğraf 17:** Akyazı Kenan Sofuoğlu Pisti



Akyazı – Kuzuluk yolu üzerinde bulunan pist ilçe merkezine 5 km, şehir merkezine ise 24 km uzaklıktadır.

**Fotoğraf 18:** Kenan Sofuoğlu Pisti Üstten Bakış



### 3.3.5. Yağlı Güreş Sporü

Ata sporumuz olan yağlı güreş, Sakarya ilinde büyük bir altyapıya sahiptir. Sakarya'nın yetiştirdiği birçok başarılar kazanmış yağlı güreşçiler mevcuttur. Ülkemizde yurt içi olduğu kadar, son zamanlarda yurtdışı tanıtımlarına da konu olan yağlı güreşler, Sakarya ilinin de tanıtımında ve turizminin gelişiminde etkili olabilecek bir potansiyele sahiptir. Yağlı güreş

dalında Sakarya ilinde özellikle Akyazı ve Sapanca İlçeleri ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda Akyazı-Akbalık Yağlı Güreşleri, Sapanca-Karakucak Yağlı Güreşleri spor literatüründeki yerini almış, ülkemizce takip edilen, katılımında yoğun olduğu organizasyonlar olarak kabul edilmektedir.

Sakarya'yı tanıtmaya yönelik olarak önceden Karapürçek ilçesine bağlı olan, şimdi ise Akyazı ilçesine bağlı olan Akbalık köyünde yapılan "Akbalık Yağlı Pehlivan Güreşleri", Söğütlü ilçesi "Tarım Hayvancılık ve Yağlı Pehlivan Güreşleri", Hendek İlçesi "Selman Dede Yağlı Pehlivan Güreşleri" ve "Kaynarca Yağlı Pehlivan Güreşleri" yapılmaktadır.

Sakarya bütün zenginliklerinin yanında sporda da zengin bir varlığa sahiptir. Sporun pek çok alanı Sakarya'da ilgi görmekte, ulusal ve uluslararası yarışmalarda, pek çok Sakaryalı sporcu başarı ile mücadele etmektedir.

### **3.3.6. Golf Turizmi**

Golf sporunun dünyada katılımcıları hızla artmaktadır. Bunun neticesinde de, golf turizmine olan ilgi giderek artmaktadır. Bugün dünya üzerinde yaklaşık 60 milyon insanın golf oynadığı varsayılmakta ve bu pazarda yılda 12 Milyon £ gibi bir harcama yaptıkları hesaplanmaktadır. Avrupa'da yaklaşık 6.000, Dünya genelinde ise ortalama 32.000 adet golf sahası bulunmaktadır. Buna karşılık Turizm Bakanlığı Türkiye'de, golf turizmine yönelik olmak üzere turizm alan ve merkezlerinde sadece 11 adet golf alanı planlanmıştır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 186). Dünya üzerinde toplamda 119 ülkede golf sahası bulunduğu belirtilmektedir. Tablo 7'de görüldüğü gibi bu sahaların % 60'ı Kuzey Amerika'da, % 20'si Avrupa'da, % 12'si Asya'da bulunmaktadır (TTYD, 2010:1).

**Tablo 7:** Golf Sahalarının Kıtalar Bazında Dağılımı

<b>Bölge</b>	<b>Golf Sahası Adedi</b>	<b>Payı</b>
Kuzey Amerika	20.000	% 60
Avrupa	6.500	% 20
Asya	4.000	% 12
Diğer	1.500	% 8
<b>Toplam</b>	<b>32.000</b>	<b>% 100</b>

**Kaynak:** (TTYD, 2010:1)

Türkiye’de golf sporuna yönelik faaliyet gösteren golf kulüpleri golf sporunun gelişmesine önemli katkıda bulunmaktadır. Bu kulüpler; İstanbul Golf Kulübü, National Golf Kulübü, Aitis Golf Hotel, Ankara Golf Kulübü, Kerter Golf Kulübü, Classis Golf Kulübüdür (Sezgin ve Ünüvar, 2009:398).

**Tablo 8:** Türkiye’de Golf Tesisleri

	<b>Golf Tesisi İsmi</b>	<b>Golf Sahası Yeri</b>	<b>Golf Sahası Adedi</b>
1	İstanbul Golf Kulübü	Beşiktaş - İstanbul	1
2	Kemer Golf & Country Club	Eyüp - İstanbul	1
3	Klassis Golf & Country Club	Silivri - İstanbul	1
4	Antalya Golf Club	Belek - Antalya	2
5	Carya Golf Club	Belek - Antalya	1
6	Cornelia Golf Club	Belek - Antalya	3
7	Gloria Golf Resort	Belek - Antalya	2
8	Kaya Eagles	Belek - Antalya	1
9	Lykia Links	Manavgat - Antalya	1
10	Papillon Golf Club – The Montgornie	Belek - Antalya	1
11	National Golf Course	Belek - Antalya	1



12	Robinson Nobilis	Belek - Antalya	1
13	Sueno Golf Club	Belek - Antalya	2
14	Tat Golf Courses	Belek - Antalya	3
15	Vitapark Golf Resort	Bodrum - Muğla	1
		<b>TOPLAM</b>	<b>22</b>

**Kaynak:** Türkiye Golf Federasyonu (TGF)

\*Bu listeye KKTC’de bulunan Korineum tesisi ilave edilmemiştir.

Golf merkezleri genellikle tarım arazilerinde kurulmaktadır. Sakarya ilinde tarım arazilerinin fazla olması uygun koşulları sağlamaktadır. Golf turizmi için avantajları ve dezavantajları karşılaştırılarak tesis kurulup özel turnuva ve turlar düzenlenebilir. Göl kenarında olabilecek arazilerin turistlerin daha fazla ilgisini çekebileceği düşünülmektedir. Bu merkezler ile birlikte istihdam olanağı da sağlanabilir.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

Sakarya ili genel olarak bakıldığında arazi, hava şartları, jeopolitik konumu ve doğal güzellikleriyle spor turizmine uygun bir potansiyel taşımaktadır. Bu kapsamda bakıldığında şehrin spor turizmi yapılabilecek en uygun illerden biri olduğunu söyleyebilmekle beraber yapılacak yatırımlar ve geliştirilecek tesislerle beraber spor turizmi faaliyetlerinin şehrin ekonomisine katkısı kaçınılmaz olup, Sakarya'da istihdam potansiyeli olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca proje ile Sakarya ilinde hava sporlarının, su sporlarının, motor sporlarının ve birçok branşın yapılabileceği alanların ve imkanların sağlanabildiği belirlenmiştir.

Bu imkanlar dahilinde uluslararası organizasyonların ve özel turnuvaların ilde düzenlenebilmesi için girişimlerde bulunmanın şehrin tanıtımı için gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekebilecek olan branşlar üzerine yatırımların yapılması ve gerekli altyapıların oluşturulmasıyla Sakarya'ya spor turizmi açısından katkı sağlayacaktır. Bu tesis ve alt yapının oluşturulmasında uluslararası standartlar baz alındığı takdirde Sakarya'da ve Sapanca Gölünde Uluslararası organizasyon ve turnuvaların düzenlenmesine imkan sağlayacaktır.

Sakarya ilinin gelişimini destekleyecek olan spor turizmi ilin özelliklerini ön plana çıkarabilecektir. İstihdam alanlarının açılması turizmin gelişmesi ekonomiyi de destekleyecek bir unsurdur.

Yapılan araştırma sonucunda İlimizin su sporlarında ön plana çıkabileceği tespit edilmiştir. Kano ve Kürek federasyonları tarafından ilimizde düzenlenen faaliyetler, Kano ve Kürek branşında 2013 yılın genç sporcuların olimpiyatlara hazırlanması amacıyla açılan Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi Destekleyici bir unsurdur.

2009 yılında İl Müdürlüğümüzün 1598 sayılı 03/04/2009 sayılı yazısında Yelken Federasyonu yetkilileri tarafından Sapanca gölü ile ilgili inceleme ve değerlendirme yapıldığı gölün fiziki yapısı rüzgar ölçüm değerleri göz önüne alındığında Yelken Spor Tesisi yapılması halinde Sapanca Gölünde Balkan, Avrupa ve Dünya şampiyonalarının organize edilebileceği hususunda görüş birliği alındığı belirtilmiştir.

İl dahilinde yapılabilecekler için bazı öneriler sunulabilir. Bu öneriler ise şu şekildedir:

### **Sakarya Ünlüleri (Spor) Bal Mumu Müzesi:**

Sakarya ili spor tarihi incelendiğinde, Türk sporuna damga vuran birçok ismin yetiştiği il olarak bilinmektedir. Bu isimlerden sadece akla ilk gelen isimlerden birkaçı ise Süleyman Seba, Şansal Büyüka, Kenan Sofuoğlu, Semih Saygıner, Hakan Şükür, Oğuz Çetin, Aykut Kocaman'dır. Diğer taraftan, günümüz teknolojisi ile artık insanların birebir modelleri çeşitli teknikler kullanılarak çıkartılmakta ve çeşitli mekânlarda kalıcı olarak ziyarete açılmaktadır. Buna en yakın örnek Eskişehir'de bulunan Balmumu Müzesi'dir. Bu müzede sergilenen ünlü isimlerin balmumu heykelleri, yılın her dönemi binlerce kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Bu noktada Sakarya ili önemli bir avantaja sahiptir. Sakaryalı olup ünü sadece Türkiye'de değil tüm dünyada yayılan isimlerin balmumu heykellerinin sergileneceği bir müze açılarak, İlin hem iç turizmi hem de dış turizm canlandırılacağı öngörülmektedir. Aynı zamanda böyle bir çalışmanın yapılması Sakaryalı ünlü sporcu ve spor adamları da onurlandırılmış olacaktır.

### **Spor Turizmi Paket Turlarının Hazırlanması:**

Sakarya ili mavi ile yeşilin buluştuğu, çok farklı kültürden insanların barış içinde yaşadığı bir şehir olup, jeopolitik konumu itibari ile de önemli bir il olma özelliği göstermektedir. Özellikle doğal güzellikleri İstanbul ve Ankara ile Anadolu'ya açılan yolların kesişim noktasında olması cazibesini arttırmaktadır. Bu noktada Sakarya ilinde spor turizmi açısından bir merkez olma potansiyelini taşıdığını söyleyebiliriz. Özellikle outdoor sporları açısından ilgi çeken özellikleri ile Sakarya, iki büyük metropole olan yakınlığı düşünüldüğünde turizm firmalarının pazarını geliştirebileceği bir konuma sahiptir. Özellikle yamaç paraşütü, su sporları(su kayağı ve rafting) ile trekking faaliyetleri için sıra dışı imkanlar sunar Sakarya Doğası, tur firmaları için karlı bir hale dönüştürülebilir. Bu anlamda Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Spor İl Müdürlüğü ile Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü arasında yapılacak ortak çalışmalar ile paket programlar hazırlanarak hem tur firmalarının hem de Sakarya'yı ziyaret etmek isteyenlerin ilgi ve beğenisine sunulabilir.

### **Kamp Eğitim Merkezleri:**

Şüphesiz sportif faaliyetler içinde futbol en çok takip edilen ve ekonomik değeri açık ara en fazla olan branş konumunda olmakla beraber futbol kulüplerinin gelir kalemlerini kısaca saydığımızda, sponsor gelirleri, yayın hakkı gelirleri, reklam gelirleri maç günü gelirleri yer alıyor. Diğer taraftan giderleri ise; futbolu transfer ücretleri, tesis giderleri, varsa işletme giderleri, personel giderleri şeklinde sıralanabilir. Bu gider kalemlerin içinde tesis giderlerini incelediğimizde karşımıza ilki kulüp tesisleri diğer ise kamp tesisleri olmak üzere iki farklı durum çıkmaktadır. Futbol kulüpleri sezon öncesi ve arası kamp çalışmaları için hem yurt dışındaki kamp tesislerinden yararlanmakta hem de ülkemizdeki kamp tesislerinden yararlanmaktadır. Türkiye'deki profesyonel kulüp sayısı ve tesis sayısını düşündüğümüzde mevcut tesislerin yeterliliği ulaşım, maliyet ve kalite açısından tartışma konusudur. Bu noktada Sakarya ilini hem jeopolitik konumu ve özellikleri hem de coğrafi özellikleri açısından incelediğimizde futbol kulüplerinin arzu ettikleri düzeyde kamp merkezi konusunda potansiyel barındırdığını söyleyebiliriz. Kamp merkezleri için aranan şartlara baktığımızda; yükselti, ulaşım, fiyat, hizmet kalitesi gibi konularla karşı karşıya kalmaktadır. Sakarya ilinin bu noktadaki avantajlarına baktığımızda ise; antrenman verimliliği açısından uygun yükselti, ulaşım kolaylığı konularında avantaja sahiptir. Bu Sakarya ili, uluslararası standartlara sahip, yüksek kapasiteli birçok kamp eğitim merkezinin açılmasına müsait bir il konumundadır. Bu noktada ilin karar verici kurumları ile yatırımcıların buluşturulması neticesinde Sakarya ilinin spor turizmini canlandıracak yeterlilikte futbol kamp merkezleri kurularak il ekonomisi canlandırılabilir. Ayrıca Sakarya ilinden yetişmiş birçok futbol adamının olması, Sakarya ilinin bu konudaki tercih edilebilirliğini arttırıcı bir rol oynayacağını söyleyebiliriz.

## KAYNAKÇA

DANSERO, E. ve M. Puttilli (2010), “Mega-Events Tourism Legacies: The Case of the Torino 2006 Winter Olympic Games - A Territorialisation Approach”, *Leisure Studies*, 29 (3), s. 321-341

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı - MARKA (2010), Marka Kent Stratejik Kalkınma Planı, Sakarya

GAMMON, S. ve T. Robinson (2003), *Sport and Tourism: A Conceptual Framework*, *Journal of Sport Tourism*, 8(1), s. 21-26

GENÇER, R. T. , C. Demir ve A. Aycan (2008), Kayak Merkezlerindeki Spor Turistlerinin Hizmet Kalitesi Algılarını Etkileyen Değişkenler, *Ege Akademik Bakış*, 8.2, s. 437-450

GIBSON, H. J. (1998), *Active Sport Tourism: Who Participates?*, *Leisure Studies*, Sayı: 17, s. 155-170

GÜÇER, E. ve C. E. Silik (2014), “Uluslararası Spor Organizasyonlarının Etkileri: 2013 Mersin XVII. Akdeniz Oyunları’na Yönelik Bir Uygulama”, *Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Dergisi*, Sayı:5, Special Issue on the Proceedings of the 3rd ISCS Conference (24-26 May 2014, Sarajevo, Bosnia-Herzegovina), s. 148-170, Ankara

KOZAK, N. (2012), Boş Zaman, Turizm ve Turist Kavramları, M. A. Kozak (Ed.), *Genel Turizm Bilgisi* içinde, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 2-17

Meteoroloji Genel Müdürlüğü, *Sakarya İli İklim Parametrelerinin 1954-2013 Yılları Arası Dağılımı*, Ankara

Milli Eğitim Bakanlığı (2011), *Konaklama ve Seyahat Hizmetleri - Turizm Hareketleri*, Modül No: 812STE001, Ankara

ÖZTÜRK, Y. ve İ. Yazıcıoğlu. (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:2, s. 183-195

Sakarya Büyükşehir Belediyesi, *2010-2014 Stratejik Plan*, Sakarya

SARIÇAY, N. Y. (2009), *Turizmde İyi Bir Alternatif Spor Turizmi*, İzmir Ticaret Odası ARGE Bülteni, Temmuz, İzmir

SATSO - Sakarya Sanayi ve Ticaret Odası (2011), *Turizm içinde 2010 Yılına Ait İktisadi Rapor*, Sakarya

SECKELMANN, A. (2002), “Domestic Tourism A Chance for Regional Development in Turkey?”, *Tourism Management*, 23 (1), s. 85- 92

SEZER, M. S. (2010), “Türkiye Turizm Sektöründe Müze Turizminin Payının Değerlendirilmesi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

SEZGİN, M. ve Ş. Ünüvar (2009), “Kültürler Arası İletişimde Turizmin Önemi, Alternatif Turizm ve Pazar Olgusu”, *The International Symposium, Modern Developmental Trends and Turkic World*, Khazar Üniversitesi, *Journal of Azerbaijani Studies*, 28-31 Mayıs 2009, s. 392-404

TÜİK, *Geliş Nedenine Göre Çıkış Yapan Ziyaretçiler*, Ankara

ÜNLÜÖNEN, K. A. Tayfun ve A. Kılıçlar (2007), *Turizm Ekonomisi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

## İNTERNET KAYNAKLARI

CANADIAN HERITAGE, [http://www.pch.gc.ca/pc-ch/org/sectr/inter/econ\\_impct2007/106-eng.cfm](http://www.pch.gc.ca/pc-ch/org/sectr/inter/econ_impct2007/106-eng.cfm), Erişim Tarihi: 13.08.2014

DAILYMAIL NEWS (2012), <http://www.dailymail.co.uk/travel/article-2221300/Sport-provides-boost-UK-tourist-industry-900-000-football-fans-flock-Britain.html>, Erişim Tarihi: 12.08.2014

International Sport Tourism Council, <http://www.sport-tourism.com/ENpages/indexEN.htm>, Erişim Tarihi: 05.08.2014

TTYD (2010), “Golf Turizmi Raporu”, <http://www.ttyd.org.tr/kutu/sektorelraporlar/2>

TUYED (2009), <http://www.tuyed.org.tr/spor-turizmi-raporu>, Erişim Tarihi: 09.08.2014

TÜRKİYE GOLF FEDERASYONU, <http://www.tgf.org.tr/page.asp?id=7&lang=1>, Erişim Tarihi: 30.08.2014

SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ,

[http://www.sakarya.bel.tr/gz\\_oku.php?id=25&uk=14&ak=61&uk2=7](http://www.sakarya.bel.tr/gz_oku.php?id=25&uk=14&ak=61&uk2=7), Erişim Tarihi: 30.08.2014

## **PROJE EKİBİ**

**Sakarya Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü**

Salih KOŞU

**Proje Koordinatörü**

Yrd. Doç. Dr. Cemal İYEM

**Proje Yürütücü Yardımcısı**

Fatih Mehmet PARLAR

**Araştırmacılar**

Ozan TOMAR

Turgut Emre ÇAKAR

Ubeydullah YILDIRIM

Yusuf KÜÇÜK

Sakarya İli Spor Turizmi Envanterinin Hazırlanması adlı projeye verdiğiniz katkılardan dolayı teşekkür ederiz.





